OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

Demokratia- ja julkisoikeusosasto
EU-oikeus ja tietosuoja
Lainsäädäntöneuvos Amanda Mäkelä

Asiantuntijalausunto

20.10.2026

Eduskunnan hallintovaliokunnalle

Oikeusministeriön asiantuntijalausunto koskien valtioneuvoston kirjelmää eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi asetuksen (EU) 2018/1725 muuttamisesta luonnollisten henkilöiden suojelusta unionin toimielinten, elinten ja laitosten suorittamassa henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta (U 62/2026 vp)

Yleistä

Komissio antoi kesäkuussa 2026 ehdotuksensa luonnollisten henkilöiden suojelusta unionin toimielinten, elinten ja laitosten suorittamassa henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2018/1725 (jäljempänä toimielinten tietosuoja-asetus) muuttamisesta (COM(2026) 314 final). Ehdotuksella yksinkertaistettaisiin ja yhdenmukaistettaisiin tietosuojasääntelyä erityisesti poliisi- ja oikeudellisen yhteistyön alalla toimivien EU:n virastojen ja elinten operatiivisten henkilötietojen käsittelyn osalta.

Ehdotuksen tausta ja tavoitteet

Komission ehdotus perustuu komission lokakuussa 2022 antamaan tiedonantoon toimielinten tietosuoja-asetuksen arvioinnista ja uudelleentarkastelusta (COM(2022) 530 final), josta on informoitu eduskuntaa (E 158/2022 vp). Komission ehdotus on osa komission laajempaa lainvalvonta- ja oikeudellista yhteistyötä rikosasioissa koskevaa lainsäädäntöpakettia, jolla pyritään vahvistamaan EU:n valmiuksia vakavan rajat ylittävän rikollisuuden ehkäisemiseksi, havaitsemiseksi, tutkimiseksi ja syytteeseen

Postiosoite Postadress	Käyntiosoite Besöksadress	Puhelin Telefon	Faksi Fax	S-posti, internet E-post, internet
Oikeusministeriö PL 25 FI-00023 Valtioneuvosto Finland	Eteläesplanadi 10 00130 Helsinki Finland	0295 16001 Internat. +358 295 16001	09 160 67730 Internat. +358 9 160 67730	kirjaamo.om@gov.fi www.oikeusministerio.fi www.justitieministeriet.fi

asettamiseksi yhä monimutkaisemmassa turvallisuusympäristössä. Komissio on antanut tämän muutosehdotuksen kanssa samaan aikaan ehdotukset, joilla korvattaisiin Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2018/1727 (Eurojust-asetus) ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/794 (Europol-asetus) uusilla kyseisiä virastoja koskevilla asetuksilla (U 61/2026 vp ja U 63/2026 vp).

Toimielinten tietosuoja-asetusta koskevan ehdotuksen tavoitteena on yksinkertaistaa EU:n toimielimiin, elimiin ja laitoksiin sovellettavaa tietosuojasääntelyä ja varmistaa sen johdonmukaisuus ja yhtenäisyys. Tavoitteena on, että toimielinten tietosuoja-asetukseen on jatkossa koottuna yhteiset tietosuojasäännöt operatiivisten henkilötietojen käsittelylle. Poliisi- ja oikeudellisen yhteistyön alalla toimivien EU-virastojen ja elinten perustamissäädöksissä säilytettäisiin jatkossa vain sellaiset säännökset, jotka on laadittu vastaamaan yksinomaan kyseisten virastojen ja elinten erityisiä operatiivisia tarpeita ja luonnetta. Säännösten yhdenmukaistamisen odotetaan helpottavan hallinnollista taakkaa ja helpottavan tietojenvaihtoa toimivaltaisten viranomaisten välillä ja samalla parantavan oikeusvarmuutta.

Ehdotuksen sisällöstä

Ehdotuksella selvennettäisiin ja yhdenmukaistettaisiin toimielinten tietosuoja-asetuksen soveltamisalaa siten, että sääntely koskisi jatkossa kaikkia poliisi- ja rikosoikeudellisen yhteistyön alalla toimivia unionin virastoja ja elimiä. Toimielinten tietosuoja-asetuksen operatiivisten henkilötietojen käsittelyä koskevia säännöksiä sovelletaan tällä hetkellä Euroopan unionin rikosoikeudellisen yhteistyön virasto Eurojustin, Euroopan unionin lainvalvontayhteistyövirasto Europolin sekä rajatuilta osin myös eurooppalaisen raja- ja merivartiosto Frontexin suorittamaan operatiivisten henkilötietojen käsittelyyn. Jatkossa sääntely koskisi myös Euroopan syyttäjävirasto EPPOa. Ehdotus mahdollistaa jatkossakin, että poliisi- ja oikeudellisen yhteistyön alalla toimivia EU-virastoja ja elimiä koskevissa säädöksissä voidaan säätää tietosuojaa koskevista erityissäännöksistä, joilla huomioidaan kunkin viraston ja elimen erityinen luonne ja operatiiviset tarpeet.

Oikeusvarmuuden lisäämiseksi komissio ehdottaa lisättäväksi operatiivisten henkilötietojen osalta yhdenmukaiset säännökset muun muassa tietosuojavastaavien asemasta, käsittelytoimien kirjaamisesta, valvontaviranomaisten välisestä yhteistyöstä ja operatiivisten henkilötietojen siirrosta kolmansiin maihin ja kansainvälisille järjestöille.

Ehdotus selventäisi ja yhdenmukaistaisi myös EDPS:n toimivaltuuksia operatiivisten henkilötietojen käsittelyyn liittyen. Ehdotuksen tarkoituksena olisi yhdenmukaistaa

EDPS:n toimivaltuudet ja tehtävät, mukaan lukien rajattu mahdollisuus määrätä hallinnollisia seuraamusmaksuja, koskemaan kaikkia poliisi- ja rikosoikeudellisen yhteistyön alalla toimivia unionin toimielimiä ja laitoksia. Tällä hetkellä EDPS:n toimivaltuuksista ja tehtävistä säädetään erityissäännöksillä Europolin ja Eurojustin osalta, mutta sääntely ei ole yhdenmukaista.

Lisäksi ehdotuksella virtaviivaistetaan ja yhdenmukaistetaan toimielinten tietosuoja-asetuksen säännöksiä, kuten kansainvälisiä tiedonsiirtoja koskevia säännöksiä, suhteessa niin kutsuttuun rikosasioiden tietosuojadirektiiviin (EU) 2016/680. Ehdotuksessa huomioidaan myös komission digitaalista sääntökokonaisuutta koskeva ehdotus, eli niin kutsuttu Digiomnibus-ehdotus (COM(2025) 837 final, U 81/2025 vp).

Ehdotuksen vaikutukset

Komissio ei ole tehnyt ehdotuksesta vaikutustenarviointia, koska ehdotuksen soveltamisala on rajallinen ja ehdotetut muutokset ovat pitkälti teknisiä. Komission mukaan ehdotuksen kohteena ovat tietyt toimielinten tietosuoja-asetuksen säännökset, jotka koskevat vain poliisi- ja rikosoikeudellisen yhteistyön alalla toimivia unionin toimielimiä ja laitoksia. Komission arvion mukaan muutoksilla odotetaan olevan perusoikeuksiin vain vähäinen vaikutus, eikä ollenkaan taloudellisia, sosiaalisia tai ympäristöön liittyviä vaikutuksia.

Ehdotus on merkityksellinen perustuslain 10 §:n 1 momentissa turvatun henkilötietojen suojan näkökulmasta (vastaavasti perusoikeuskirjan 8 artikla). Oikeusministeriö yhtyy valtioneuvoston kirjelmässä esitettyyn arvioon ehdotuksen vaikutuksista henkilötietojen suojaan.

Valtioneuvoston kanta

Oikeusministeriö yhtyy valtioneuvoston kantaan ja pitää ehdotusta ja sen tavoitteita yhdenmukaistaa poliisi- ja oikeudellisen yhteistyön alalla toimivien unionin virastojen ja elinten operatiivisten henkilötietojen käsittelyä koskevia säännöksiä pääasiallisesti kannatettavina.

Valtioneuvosto katsoo, että vahvalla tietosuojasääntelyllä on tärkeä rooli henkilötietojen suojan toteutumisessa ja sisämarkkinoiden tehokkaassa toiminnassa. Valtioneuvosto kannattaa komission ehdotusta selventää toimielinten tietosuoja-asetuksen operatiivisten henkilötietojen käsittelyä koskevaa soveltamisalaa. Yhdenmukaisen

henkilötietojen suojan tason varmistamiseksi valtioneuvosto suhtautuu myönteisesti siihen, että toimielinten tietosuoja-asetusta sovellettaisiin jatkossa myös Euroopan syyttäjävirasto EPPOon. Valtioneuvosto suhtautuu myönteisesti myös siihen, että poliisi- ja rikosoikeudellisen yhteistyön alalla toimivien unionin virastojen osalta on jatkossakin mahdollisuus säätää toimielinten tietosuoja-asetusta täydentävistä erityisistä tietosuojasäännöistä, joilla huomioidaan riittävästi poliisi- ja rikosoikeudellisen yhteistyön alalla toimivien unionin virastojen toiminnan erityisluonne sekä operatiiviset tarpeet.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että toimielinten tietosuoja-asetus, yleinen tietosuoja-asetus ja rikosasioiden tietosuojadirektiivi muodostavat yhdenmukaisen tietosuojakehikon henkilötietojen suojan ja niiden vapaan liikkuvuuden varmistamiseksi EU:ssa. Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että neuvotteluissa varmistetaan, ettei ehdotuksilla tosiasiallisesti heikennetä nykyistä tietosuojan tasoa ja rekisteröidyn oikeuksia. Neuvotteluissa tulee kuitenkin varmistua siitä, ovatko Digiomnibus-ehdotusta vastaavat muutokset tarpeen toimielinten tietosuoja asetuksen operatiivisten henkilötietojen käsittelyä koskeviin säännöksiin, huomioiden asetuksen muusta tietosuojalainsäädännöstä poikkeavan soveltamisalan. Valtioneuvosto suhtautuu varauksella tietoturvaloukkausten ilmoituskynnyksen ja -määräajan nostamiseen koskien operatiivisten henkilötietojen tietoturvaloukkausilmoitusten tekemistä Euroopan tietosuojavaltuutettu EDPS:lle. Oikeusvarmuuden varmistamiseksi neuvotteluissa tulee kiinnittää yleisesti huomiota myös ehdotetun sääntelyn selkeyteen ja täsmällisyyteen.

Valtioneuvosto suhtautuu myönteisesti komission ehdotukseen yhdenmukaistaa poliisi- ja rikosoikeudellisen yhteistyön alalla toimivien unionin toimielinten ja laitosten operatiivisten henkilötietojen käsittelyä koskevia säännöksiä, mukaan lukien säännökset henkilötietojen siirroista kolmansiin maihin ja kansainvälisille järjestöille. Valtioneuvosto kannattaa komission ehdotusta, että tiedonsiirtoja koskeva sääntely vastaisi pitkälti rikosasioiden tietodirektiivissä säädettyä, huomioiden kuitenkin poliisi- ja rikosoikeuden alalla toimivien unionin virastojen toiminnan erityisen jäsenvaltioiden viranomaisista poikkeavan luonteen.

Valtioneuvosto suhtautuu myönteisesti niin ikään komission ehdotuksiin tietosuojavastaavien tehtäviä ja EDPS:n toimivaltuuksia ja tehtäviä koskien, mukaan lukien myös EDPS:n mahdollisuuteen määrätä rajatuissa tilanteissa hallinnollisia seuraamusmaksuja operatiivisten henkilötietojen käsittelyyn liittyen.

Käsittelyvaihe

Asetusehdotusta on käsitelty EU:n neuvoston tietosuojatyöryhmässä heinäkuusta lähtien neljä kertaa. Ehdotuksen käsittely jatkuu marraskuussa. Puheenjohtajamaa Irlanti on jakanut lokakuussa ehdotuksesta ensimmäisen kompromissiversion ja sen alustavana tavoitteena on ollut saavuttaa yhteisymmärrys vuoden 2026 lopulla (oikeus- ja sisäasioiden neuvosto 4.12.2026).

Euroopan parlamentissa vastuuvaliokuntana on kansalaisvapauksien sekä oikeus- ja sisäasioiden valiokunta (LIBE). Ehdotuksen raportööriksi on nimetty irlantilainen Michael McNamara.

Euroopan tietosuojavaltuutettu (EDPS) on julkaissut asetusehdotuksesta elokuussa 2026 lausunnon (EDPS Opinion 17/2026). Lausunnossaan EDPS suhtautuu myönteisesti ehdotuksen tavoitteisiin yhdenmukaistaa sääntelyä ja selventää EDPS:n toimivaltuuksia. Lausunnossa nostetaan kuitenkin tarve muun muassa varmistaa sääntelyn yhteentoimivuus rikosasioiden tietosuojadirektiivin kanssa sekä tarve varmistaa EDPS:n ja kansallisten tietosuojaviranomaisten tehokas yhteistyö ja tiedonvaihto. Lausunnossa suositellaan näiden huomioimista neuvotteluissa.